

 REGRANTING
ORGANIZACJI PORADNICZYCH



PUBLIKACJA
PODSUMOWUJĄCA
PROJEKT



SŁOWO OD KOORDYNATORA



Co nam się udało?

W ramach realizowanego projektu, dofinansowanego przez Klaster Innowacji Społecznych w Gliwicach w programie *Regranting Organizacji Poradniczych* udało się nam udzielić 65 porad obywatelsko-prawnych, w tym 40 porad indywidualnych i 25 porad internetowych, z zakresu różnych obszarów szeroko pojętego prawa oświatowego, m.in. oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, pragmatyki zawodowej nauczycieli, organizacji pracy szkół, bezpieczeństwa i higieny w szkołach. Zrealizowaliśmy także 3 webinaria, w których wzięło udział ponad 80 osób. Mamy nadzieję, że nawiązana z Państwem współpraca nie zakończy się wraz z projektem, a uruchomiona odpłatna działalność naszej Poradni będzie cieszyła się Państwa zainteresowaniem. W publikacji podsumowującej nasz projekt zawarliśmy artykuły dotyczące najciekawszych zagadnień z zakresu prawa oświatowego.



Magdalena Palowska-Trzebuniak

Poradnia Prawa Oświatowego

to jednostka **Stowarzyszenia Akademia Rozwoju Edukacji Kreatywnej**, która od 2022 roku działa na rzecz lepszego poznania funkcjonującego w naszym kraju systemu oświaty, wzajemnych praw i obowiązków członków społeczności szkolnej - uczniów, ich rodziców, nauczycieli i dyrektorów szkół. Realizowany przez nas projekt "Nowoczesne poradnictwo obywatelsko-prawne - nowa jakość Poradni Prawa Oświatowego" miał na celu podniesienie kultury prawnej w środowisku oświatowym, rozwój naszej organizacji w zakresie poradnictwa z dziedziny prawa oświatowego, wypracowanie standardów poradnictwa, informatyzację i upowszechnienie usług poradniczych, budowę zespołu ekspertów prawa oświatowego, podniesienie poziomu wiedzy prawnej z obszaru oświaty i wychowania, rozwiązywanie bieżących problemów wynikających z praktyki szkolnej.



Czym jest prawo oświatowe?

PRAWO OŚWIATOWE

Prawo oświatowe najprościej rzecz ujmując jest jedną z gałęzi materialnego prawa administracyjnego. Najważniejsze akty prawne w zakresie prawa oświatowego to, poza Konstytucją RP, z pewnością ustawa – Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa – Karta Nauczyciela, ustawa o systemie informacji oświatowej wraz z aktami wykonawczymi do tychże ustaw. Można do tego zestawu dodać jeszcze ustawę o finansowaniu zadań oświatowych oraz przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe. Prawo oświatowe obejmuje m.in. takie zagadnienia jak: rodzaje szkół i placówek, sposoby realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, system egzaminów zewnętrznych, ocenianie, klasyfikowanie i promowanie uczniów, organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy materialnej uczniom, organizacja kształcenia specjalnego, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, pragmatyka zawodowa i status prawny nauczycieli (w tym ich odpowiedzialność dyscyplinarna i awans zawodowy), zasady finansowania szkół i placówek. Prawo oświatowe ma na celu zapewnienie prawa do nauki, jej bezpłatności, ochrony prawnej nauczycieli, zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy, poszanowania godności ucznia i praw dziecka.

Prawo oświatowe nie zawsze jest jednoznaczne i precyzyjne, bywa skomplikowane, zawiłe, a dotyczy bardzo dużej grupy ludzi – dzieci i młodzieży (uczniów), ich rodziców, nauczycieli, dyrektorów i innych, stąd niezwykle cenne są wszelkie inicjatywy, które prowadzą do jego lepszego poznania i zrozumienia jego meandrów. To właśnie jest cel naszej Poradni, która rozwinęła się w ramach projektu regrantowego dla organizacji poradniczych i dzięki temu będzie mogła teraz świadczyć dla Państwa – członków oświatowej społeczności – lepsze usługi na zasadzie działalności odpłatnej. Wartościowe dla nauczycieli, dyrektorów, ale i rodziców uczniów mogą być szczególnie nasze szkolenia (w tym w formie online), które prowadzone są metodą studium przypadku i pozwalają praktycznie zweryfikować swoją znajomość prawa oświatowego. Ponadto, każdy z Was może zadać nam do rozwiązania jakiś problem, zagadnienie prawne, przekazać zapytanie w swojej sprawie. Standardowo usługa takiej porady wyceniona została na 250,00 zł. Wkrótce na stronie pojawi się możliwość zamówienia takiej porady i płatności online. W przypadku bardziej skomplikowanych spraw zastrzegamy jednak sobie prawo indywidualnej wyceny takiej usługi.

Podkreślić warto, że naszymi ekspertami i współpracownikami są nie tylko prawnicy, ale przede wszystkim praktycy prawa oświatowego – byli wizytatorzy kuratoriów oświaty, byli i obecni dyrektorzy szkół, nauczyciele-doradcy metodyczni i nauczyciele-konsultanci, eksperci ds. awansu zawodowego nauczycieli, egzaminatorzy egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego i egzaminów zawodowych, pracownicy organów prowadzących.

W zakres naszej oferty wchodzi również reprezentowanie nauczycieli w postępowaniach wyjaśniających i dyscyplinarnych, opracowywanie dokumentów: uchwał i zarządzeń organów prowadzących, statutów szkół i placówek, dokumentów niezbędnych do pozyskania opinii organu nadzoru pedagogicznego niezbędnych do pozyskania wpisu szkoły lub placówki do odpowiedniej ewidencji, aktów prawa wewnątrzszkolnego. Zachęcamy do kontaktu:

tel. [+48 789 583 585](tel:+48789583585) (sekretariat)

tel. [+48 603 627 389](tel:+48603627389) (koordynator)

e-mail: edukacja.arek@gmail.com

e-mail: sekretariat.arek@gmail.com



Problem nie jest nowy. Każdego roku rodzice mierzą się z koniecznością wydania niemałych pieniędzy na tzw. "wyprawkę" w przedszkolu, czyli zakupu materiałów takich jak np. plastelina, kredki, nożyczki, podręczniki. Rodzice przedszkolaków zgłaszają w związku z tym wątpliwości czy przedszkole może od nich wymagać zakupu takiej "wyprawki"?

Czy publiczne przedszkole może wymagać od rodziców wychowanków zakupu książek, kredek, bloków rysunkowych itp., czyli tzw. "wyprawki"?



Zapewnienie warunków działania przedszkola jest zadaniem organu prowadzącego. Zgodnie z art. 10 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900 z późn. zm.), organ prowadzący odpowiada za działalność przedszkola, w tym za zapewnienie warunków działania przedszkola. Zasady ustalania opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki ustala rada gminy w drodze uchwały, podejmowanej na podstawie art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1400). Ponadto, rodzice uczniów wnoszą opłaty za korzystanie z wyżywienia. W art. 52 ust. 13 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych wprost wyrażono, że przedszkola nie mogą pobierać żadnych innych opłat. Z uwagi na powyższe, zapewnienie materiałów niezbędnych dla dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym należy do zadań organu prowadzącego. Nauka w przedszkolu jest bezpłatna, a to oznacza, że nie można pobierać innych niż te za przekroczenie bezpłatnego czasu pobytu oraz opłat za wyżywienie. Wymaganie od rodziców dzieci chodzących do przedszkola, aby zakupili tzw. "wyprawkę", czyli np.: plastelinę, kredki, nożyczki i inne przybory, jak również pobieranie od nich dodatkowych opłat na zakup takiej wyprawki, jest niezgodne z prawem. Książki (podręczniki) w przedszkolach są dobrowolne, dlatego też rodzice nie mogą być zmuszani do zakupu tego typu pomocy edukacyjnej. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 356 z późn. zm.) nie przewiduje korzystania w edukacji przedszkolnej z książek, kart pracy czy kart obserwacji dziecka, np. w związku z przygotowaniem diagnozy dojrzałości szkolnej (informacji o gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej). Rodzice, od których przedszkola wymagają dodatkowych opłat na zakup „wyprawki” czy podręczników powinni zwrócić się o interwencję do właściwego kuratora oświaty. Jednocześnie należy zauważyć, że rodzice nie mogą wymagać od przedszkola, by te zapewniło dla wychowanków podręczniki czy kart pracy ani żądać zakupu przez przedszkole wyprawki dla każdego dziecka.

Źródło: wskazane akty prawne, strona internetowa Ministerstwa Edukacji i Nauki.



TELEFONY KOMÓRKOWE W SZKOLE

Temat, który od dawna wzbudza wiele emocji i kontrowersji. Czy szkoła może zakazać używania telefonów komórkowych uczniom w szkole albo czy nauczyciel może wymagać przyniesienia własnego telefonu komórkowego na lekcję?

Zgodnie z art. 99 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900 z późn. zm.), obowiązki ucznia określa się w statucie szkoły z uwzględnieniem obowiązków w zakresie przestrzegania warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły. Z powyższego wynika, że ustawodawca pozostawił szkołom swobodę w określaniu warunków korzystania z telefonów komórkowych na terenie szkoły. Uczniowie są zobligowani do przestrzegania warunków wnoszenia i korzystania z telefonów i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły ustalonych w statucie szkoły. Za ich nieprzestrzeganie wobec ucznia można stosować kary przewidziane w statucie szkoły. Jednocześnie należy zauważyć, że przywołany przepis nie pozwala na wprowadzenie w szkole zakazu używania telefonów przez uczniów. Mateusz Pilich w komentarzu do przywołanego powyżej przepisu ustawy również wskazuje, że zakaz posiadania telefonów przez uczniów w trakcie przebywania w szkole byłby zbyt dużą ingerencją w uprawnienia właściciela rzeczy ruchomej. Jednakże statut może już przewidywać zakaz korzystania z telefonów komórkowych podczas zajęć, jak również obowiązek ich przechowywania w określonym miejscu podczas pobytu w szkole. Co więcej, nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne może nakazać wyłączenie urządzenia i umieszczenie go w widocznym miejscu na czas trwania lekcji, nie ma jednak uprawnień do rekwirowania telefonu ucznia. Oczywiście, jako że obecnie telefon komórkowy może stanowić dla uczniów również narzędzie pracy na lekcji, należałoby w statucie szkoły przewidzieć także sytuacje, w których z telefonu, za zgodą nauczyciela, można używać do celów edukacyjnych w czasie zajęć.

Źródło: wskazane akty prawne oraz A. Olszewski, M. Pilich, Prawo oświatowe. Komentarz, wyd. II, Warszawa 2021, art. 99.





DYŻUR W TOALECIE?

Ten temat od dawna wzbudza kontrowersje. Nauczyciel powinien jednocześnie zapewnić bezpieczeństwo uczniom w trakcie przerwy, z drugiej strony uczniowie mają prawo do ochrony swojej godności. Jak to rozwiązać?

Zgodnie z § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1604) przerwy w zajęciach uczniowie spędzają pod nadzorem nauczyciela. Ponadto zgodnie z § 2 przywołanego rozporządzenia na dyrektorze szkoły spoczywa obowiązek zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w szkole lub placówce, a także bezpiecznych i higienicznych warunków uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek. W związku z tym obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa uczniom obejmuje również czas ich przebywania w toalecie.

Dyżurujący nauczyciel powinien zatem nadzorem obejmować również tę część budynku szkoły, gdzie znajduje się toaleta. Nauczyciel może również wejść do toalety uczniowskiej jeżeli uzasadnia to sytuacja, to jest bezpieczeństwo ucznia. Jednakże sposób nadzoru nie może naruszać prywatności i godności uczniów, co reguluje art. 30 Konstytucji RP, z którego wynika zasada ochrony godności człowieka, której poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Zatem ustalone w szkole zasady dotyczące nadzoru nad uczniami podczas przerw muszą przewidywać poszanowanie godności uczniów oraz ich prawa do prywatności. Ze względu na bezpieczeństwo uczniów nie można całkowicie wykluczyć toalet z obszaru dyżurów nauczycielskich.

Źródło: Konstytucja RP, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1604).



Szkoły często mają różne koncepcje na karanie uczniów, którzy sprawiają trudności wychowawcze. Nierzadko zakazują im np. udziału w wycieczkach. Czy jest to zgodne z prawem?

Prawo do nauki jest jednym z podstawowych praw człowieka, gwarantowanym przez akty prawa międzynarodowego, m.in. art. 26 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych, art. 28 Konwencji o Prawach Dziecka, a także przez art. 70 Konstytucji RP. Polska ustawa zasadnicza stanowi nie tylko o tym, że każdy ma prawo do nauki, ale również o tym, że nauka jest obowiązkowa do 18. roku życia, a zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900 z późn. zm.) obowiązek ten (z pewnymi wyjątkami) realizowany jest poprzez uczęszczanie do publicznej bądź niepublicznej szkoły podstawowej, a następnie szkoły ponadpodstawowej. Ustawa reguluje też (art. 109) podstawowe formy działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły. Z pewnością jedną z odmian tychże form jest organizowanie przez szkoły krajoznawstwa i turystyki zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2018 r. poz. 1055). W związku z tym, iż dyrektor szkoły jest zobowiązany zapewnić uczniom bezpieczeństwo i opiekę w trakcie zajęć organizowanych przez szkołę – jedyną przesłanką, która jest możliwa, by ewentualnie odmówić udziału dziecka w wycieczce, byłaby okoliczność związana z niemożnością zapewnienia mu bezpieczeństwa i opieki. Jednak warto zwrócić uwagę, że § 5 rozporządzenia, o którym mowa powyżej, stanowi, że organizację i program wycieczki dostosowuje się do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów, ich stanu zdrowia, kondycji, sprawności fizycznej i umiejętności. Innymi słowy nawet uzasadnienie odmowy udziału dziecka w wycieczce kwestiami bezpieczeństwa jest dyskusyjne, ponieważ wykluczenie ucznia z udziału w wycieczce nie może być stosowane jako środek prewencyjny, mający zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom.

CZY MOŻNA ZAKAZAĆ UCZNIOWI SPRAWIAJĄCEMU TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZE UDZIAŁU W WYCIECZCE SZKOLNEJ?

Uczeń z pewnością nie może być natomiast wykluczony z udziału w wycieczce ze względu na fakt, iż sprawia problemy wychowawcze, a jako że celem organizowania krajoznawstwa i turystyki w szkołach jest m.in. przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym, w szczególności w ramach profilaktyki uniwersalnej to uczeń taki tym bardziej powinien w wycieczce uczestniczyć. Wykluczenie jakiegokolwiek ucznia z wycieczki, jako że wycieczka jest jedną z form realizacji działalności dydaktyczno-wychowawczej i statutowej szkoły, z powodu sprawiania przez niego problemów wychowawczych, należy uznać za ograniczenie prawa ucznia do nauki, a więc za istotne naruszenie art. 70 Konstytucji RP.

Co prawda znajdzie się wiele opinii, również prawnych, które, jako że przepisy prawa oświatowego nie zawierają jasnych regulacji tej kwestii, uzależniają kwestię odmowy udziału ucznia w wycieczce od np. przepisów prawa wewnątrzszkolnego – statutu (w zakresie kar statutowych), regulaminu organizacji wycieczek w szkole, ale wycieczki szkolne stanowią formę realizacji programów dydaktycznych i wychowawczych szkoły, dają możliwość poszerzenia i utrwalenia wiedzy i umiejętności przewidzianej w podstawach programowych, zatem zakazywanie uczniom udziału w nich byłoby pozbawianiem ich gwarantowanego im przez Konstytucję RP prawa, co oznacza też, że podobne zapisy w regulacjach wewnątrzszkolnych są nieuprawnione.

Świadectwo z paskiem w edukacji domowej

Edukacja domowa, czyli spełnianie obowiązku szkolnego bądź obowiązku nauki poza szkołą z różnych względów zyskuje w Polsce coraz większą popularność. Wciąż jednak jeszcze kwestie związane z edukacją domową budzą wiele wątpliwości. Jedną z nich jest to czy uczeń w edukacji domowej może uzyskać świadectwo z paskiem?

Zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2572), począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, uczeń, który w wyniku klasyfikacji rocznej uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych średnią rocznych ocen klasyfikacyjnych co najmniej 4,75 oraz co najmniej bardzo dobrą roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania, otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej z wyróżnieniem. Zgodnie z art. 37 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900 z późn. zm.), uczeń spełniający obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą uzyskuje roczne oceny klasyfikacyjne na podstawie rocznych egzaminów klasyfikacyjnych z zakresu części podstawy programowej obowiązującej na danym etapie edukacyjnym, uzgodnionej na dany rok szkolny z dyrektorem szkoły. Egzaminy klasyfikacyjne są przeprowadzane przez szkołę, której dyrektor zezwolił na spełnianie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą. Uczniowi takiemu nie ustala się oceny zachowania. Jednakże jednoznacznie, zgodnie z § 18 ust. 5 przywołanego wyżej rozporządzenia, uczeń, spełniający obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą, który w wyniku klasyfikacji rocznej uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych średnią rocznych ocen klasyfikacyjnych co najmniej 4,75, otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej z wyróżnieniem, zaś zgodnie z § 19 ust. 5 tegoż rozporządzenia również kończy szkołę z wyróżnieniem w takim przypadku.

Innymi słowy, uczeń, który realizuje obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w ramach tzw. edukacji domowej jak najbardziej może otrzymać odpowiednio świadectwo promocyjne lub świadectwo ukończenia szkoły z wyróżnieniem, czyli z tzw. „paskiem”, jeśli uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych średnią odpowiednio rocznych lub końcowych ocen klasyfikacyjnych co najmniej 4,75. W przypadku tego ucznia nie bierze się pod uwagę oceny zachowania, gdyż uczniowi takiej oceny się nie ustala.

Źródło: ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900 z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2572).

